

ВІДГУК

офіційного опонента, кандидата архітектури, доцента кафедри архітектури та середовищного дизайну Національного університету водного господарства та природокористування

ПОТАПЧУК ІРИНИ ВОЛОДИМИРІВНИ

на дисертаційну роботу ТУРЧИНА БОГДАНА РОМАНОВИЧА

на тему **"Концепція міст-садів та їх реалізація у Галичині"**

подану на здобуття доктора філософії

за спеціальністю 191 "Архітектура та містобудування"

галузі знань 19 "Архітектура та будівництво"

1. Актуальність теми дисертації, зв'язок роботи з науковими програмами

Актуальність теми виконаної роботи визначається, насамперед, важливістю таких містобудівних утворень як міста-сади для забезпечення та підтримки необхідного балансу між природою та урбаністичним середовищем, яке на сьогодні характеризується значним антропогенним навантаженням. Такі високі урбаністичні навантаження призводять до низки загроз в контексті сталого розвитку сучасної цивілізації. Для запобігання погіршення ситуації та виникнення нових викликів необхідний зважений підхід до містобудівного розвитку поселень, який може бути забезпечений використанням та втіленням переваг, зокрема, концепції міста-саду при проєктуванні нових або реконструкції існуючих міських територій. Саме тому актуальною є необхідність поглиблення існуючих знань і напрацювання нових принципів щодо концепції міст-садів, на що, власне і спрямоване проведене дисертаційне дослідження.

Крім того, актуальність роботи аргументується відсутністю науково-обґрунтованої стратегії регулювання і збереження існуючих міст-садів, а також їх формування, як сучасного нового міського простору. Втілення під час проєктування концептуальних засад моделі міста-саду надасть можливість реформувати наявні міста та впровадити політику сталого розвитку постіндустріального періоду, яка спирається на людиноцентричний підхід у плануванні поселень в цілому та зокрема, міст Галичини.

Проведені автором дослідження були обумовлені в тому числі і потребою доповнити, актуалізувати та розвинути існуючі напрацювання в галузі теорії та історії архітектури і містобудування, що пов'язані з вивченням концепції міст-садів. Тому тематика, зміст роботи і висновки переконливо свідчать про відповідність дисертації вимогам сучасності.

Актуальність теми роботи також підкреслюється проведенням дисертаційного дослідження в межах основного напрямку наукової роботи кафедри дизайну та основ архітектури Національного університету "Львівська політехніка" - "Дизайн в системі природи, суспільства та архітектури. Збереження

навколишнього середовища та сталий розвиток" та є дотичною до напрямку наукової роботи кафедри містобудування Національного університету "Львівська політехніка" - "Планування і реконструкція міст і територій".

2. Наукові результати дисертації, нові факти, одержані здобувачем

Оцінюючи наукові результати та нові факти дисертаційної роботи варто відзначити ті, що мають теоретичне та практичне значення для теорії архітектури та містобудування. Так, автором вперше визначено містобудівні принципи збереження та розвитку діляниць запроектованих за принципом міст-садів Галичини; розроблено методичні рекомендації щодо збереження діляниць запроектованих за принципом міст-садів у структурі сучасного міста.

Також автором удосконалено такі важливі моменти як напрацювання критеріїв визначення елементів міста-саду в сучасній планувальній структурі міст; наявні розробки щодо специфіки формування та сучасного стану діляниць, запроектованих за принципом міст-садів; методику дослідження діляниць міста, запроектованих за принципом міст-садів.

У дисертації на основі проведеного аналізу наявної науково-проектної документації отримали подальший розвиток режими охорони діляниць, запроектованих за принципом міст-садів у м. Львів: були доповнені наявні межі та режими використання територій комплексних охоронних зон пам'яток, які визначені в історико-архітектурному опорному плані м. Львова.

3. Ступінь обґрунтованості наукових положень та висновків, сформульованих у дисертації

Ознайомлення із дисертацією Б.Р. Турчина дало підстави стверджувати, що викладені в роботі наукові положення та висновки достатньо підкріплені ґрунтовним аналізом відповідної наукової літератури; детальним дослідженням інтернет-джерел, архівних матеріалів та креслень; авторським натурним обстеженням і є аргументованими та обґрунтованими. Дисертаційне дослідження є структурованим та логічним, відрізняється ґрунтовністю аналізу міст-садів Галичини та базується на результатах авторського опрацювання. Належний рівень обґрунтованості наукових положень забезпечується грамотним застосуванням загальнонаукових та спеціальних методів та використанням великого обсягу бібліографічних, архівних та інших джерел (200 найменувань), що дало змогу здобувачу досягнути поставленої мети і сформулювати низку важливих наукових висновків.

Аналізуючи результати проведених досліджень з урахуванням заявлених мети та завдань, можна зробити висновок про високий рівень виконання поставленого наукового завдання.

4. Практичне значення одержаних результатів дослідження

Цінними для архітектурно-містобудівної діяльності є запропоновані дисертантом рекомендації щодо збереження діляниць, запроектованих за принципом міста-саду, які можуть бути використані в роботі проектних, науково-дослідних організацій, органів місцевого самоврядування та державних установ при реконструкції та під час проектування містобудівних об'єктів.

Результати роботи є корисними та можуть бути враховані під час оновлення і доповнення нормативних документів для проектування і реконструкції цінних ландшафтно-архітектурних комплексів.

5. Оцінка змісту дисертації та її завершеність

Дисертація Б.Р. Турчина є завершеною науковою роботою, характеризується логічним змістовним наповненням, структура забезпечує комплексність та системність опрацювання обраної теми. У роботі чітко визначені об'єкт, предмет, мета та завдання наукового дослідження, добре представлений понятійний матеріал.

Ступінь обґрунтованості наукових положень, пропозицій і рекомендацій, теоретичних узагальнень і висновків, сформульованих у дисертації забезпечуються структурою дисертаційного дослідження, значним опрацюванням наукових джерел та архівних матеріалів, логічною методикою дослідження.

Робота складається з анотації, термінологічного словника, вступу, чотирьох розділів та висновків до кожного з них, загальних висновків, списку використаних джерел та додатків.

У вступній частині обґрунтовано актуальність теми дослідження, визначена мета відповідає обраній темі та розкрита у завданнях.

У першому розділі "Теоретичні основи дослідження концепції міст-садів" здійснено аналіз та систематизацію наукових публікацій, архівних джерел та матеріалів за тематикою дослідження, що свідчить про пророблену ґрунтовну пошукову роботу та вагомість джерельної бази дослідження. Крім того, автором проаналізовано передумови формування концепції міста-саду в європейському містобудуванні, її етапи формування та розвитку, впровадження у світову практику містобудування.

У другому розділі "Методологічні основи дослідження концепції міст-садів" сформульовано послідовність проведення дисертаційного дослідження: сформована методика наукової бази роботи та визначені етапи її проведення. На основі проведеного аналізу автором виокремлені основні критерії відповідно до яких обиралися діляниці для детального дослідження. Описано застосування загальнонаукових та спеціальних методів дослідження на різних етапах проведення наукової роботи. Автором напрацьована універсальна блок-схема послідовності дослідження міських діляниць, запроектованих за принципом

міста-саду на прикладі діляниць м. Кракова та м. Львова з використанням умовного поділу дослідження на три рівні: міста, ділянки та садибної ділянки. Також описано особливості визначення характерних елементів сучасного озеленення діляниць, запроектованих відповідно до концепції міст-садів та дано їх класифікацію.

У третьому розділі "Розвиток та становлення концепції міста-саду у Галичині" дисертантом досліджено спроби втілення ідеї міста-саду в кінці XIX - першій третині XX ст. у Центрально-Східній Європі: описано роль різноманітних об'єднань та організацій в утвердженні концепції міста-саду у Польщі; проаналізовано плани міст-садів Польщі, Німеччини, Чехії, Словаччини, Угорщини та ін. Наведено інформацію про діячів-популяризаторів ідеї міста-саду у європейській практиці містобудування. Подано аналіз втілення концепції в Західній та Східній Галичині на прикладі Кракова та Львова відповідно. Складено мапу формування житлових діляниць та вулиць з ознаками міста-саду в Кракові та Львові впродовж 1870-1939 рр. Проведено експертну оцінку збереженості архітектурних елементів та містобудівної системи діляниць Сальватора (Краків) та Офіцерської колонії (Львів), визначено ступінь втрати автентичності їх містобудівних елементів.

У четвертому розділі "Збереження та розвиток міських діляниць, запроектованих за принципом міста-саду у Галичині" описано різні міжнародні хартії та конвенції, які визначають та регулюють діяльність стосовно охорони пам'яток, збереження історичної спадщини та забезпечення сталого розвитку. Автором розроблено та запропоновано шість містобудівних принципів збереження та розвитку історичних діляниць міст-садів Галичини на сучасному етапі їх розвитку. Цінними є розпрацьовані методичні рекомендації щодо збереження діляниць, запроектованих за принципом міста-саду на рівні міста, ділянки та садибної ділянки. На основі аналізу науково-проектної документації "Історико-архітектурний опорний план м. Львова з визначенням меж і режимів використання зон охорони пам'яток та історичних ареалів" і досліджуваних діляниць здобувачем було встановлено, що у даному документі не відображена певною мірою специфіка цих діляниць. Відтак для кожної досліджуваної ділянки було запропоновано доповнити наявні межі та режими використання територій комплексних охоронних зон пам'яток.

Завершується робота висновками дисертаційного дослідження, які у логічній послідовності розкривають його результати та показують, що поставлені мета та завдання були виконані в повному обсязі, а робота є завершеною науковою працею.

Дисертація оформлена відповідно до нормативних вимог, що пред'являються до наукових робіт. Праця написана державною мовою, терміни і поняття, використані у дослідженні застосовані правильно. Стиль викладення матеріалу засвідчує високий професійний рівень здобувача.

6. Висвітлення результатів дисертації у наукових публікаціях здобувача

За результатами дисертаційної роботи опубліковано 4 статті: 2 - у фаховому науковому виданні України; 1 - в іноземному періодичному виданні іншої держави; 1 - у виданні України, яке входить до міжнародної наукометричної бази. Крім того, основні положення дисертації розкриваються у 2 публікаціях тез доповідей науково-практичних конференцій.

Кількість та якість наукових публікацій відповідає вимогам п.8 "Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії".

7. Дискусійні положення (моменти), зауваження та рекомендації до дисертації

Високо оцінюючи дисертаційне дослідження Турчина Богдана Романовича на тему "Концепція міст-садів та їх реалізація у Галичині", необхідно зазначити певні дискусійні моменти, зауваження та побажання:

1. У частині праці, що стосується апробації результатів дослідження хотілося б бачити більшого висвітлення основних результатів проведеної роботи на науково-практичних та міжнародних конференціях.

2. Описуючи зразкове місто Вікторія (с. 42) та інші (с. 44, 48), автор використовує фути як одиницю вимірювання довжини. Варто було б привести в дужках одиниці вимірювання довжини в міжнародній системі - в метрах.

3. При визначенні етапів формування та розвитку концепції міста саду (підрозділ 1.2, табл. 1.2.1) варто було б зазначити хронологію даних етапів в часовому вимірі (вказати орієнтовні роки тривалості даних етапів), які змінювали один одного.

4. Автором заявлено про проведення порівняльного аналізу міст садів та передмість різних країн світу (с. 88). Насправді ж в дисертації в підрозділі 1.3. (с. 59-69) подані приклади впровадження концепції міста-саду у світовій практиці містобудування та фактографічні описи, порівняльний аналіз як такий відсутній.

5. Підрозділ 1.4, який стосується огляду літературних джерел варто було б подати у більш розгорнутому вигляді з детальнішим аналізом наукових та інших праць і джерел, доповнити їх подачею у вигляді аналітичних таблиць, що додатково засвідчувало б майстерність автора систематизувати різний тематичний масив літератури.

6. Загальні висновки варто було б подати чіткіше і конкретніше, виділивши головні моменти та принципові аспекти, окреслити основні положення, що представляють результати проведеного дослідження. У висновках варто уникати розлогих пояснень, що вже були озвучені у розділах дисертації.

Проте, зазначені вище зауваження не є суттєвими, та в цілому не знижують загального позитивного враження від роботи, яка є серйозною науковою працею та заслуговує на високу оцінку.

8. Відповідність дисертації вимогам "Порядку присудження ступеня доктора філософії"

Дисертація Турчина Богдана Романовича на тему: "Концепція міст-садів та їх реалізація у Галичині" відповідає вимогам "Порядку присудження ступеня доктора філософії та скасування рішення разової спеціалізованої вченої ради закладу вищої освіти, наукової установи про присудження ступеня доктора філософії", зокрема пп. 5, 6, 7, 8, 9.

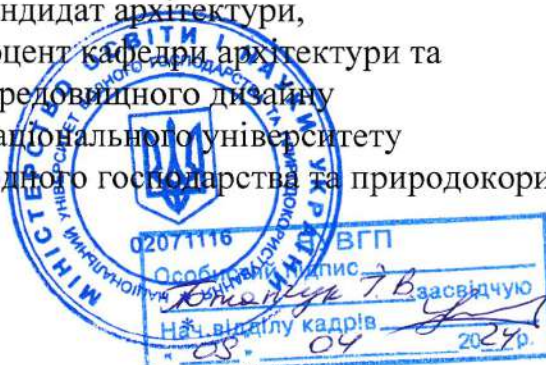
Дисертація виконана з дотриманням правил академічної доброчесності, є самостійною, завершеною науковою роботою. Отримані результати свідчать про значний внесок автора в сучасну науку.

9. Висновок

Дисертація Турчина Богдана Романовича на тему: "Концепція міст-садів та їх реалізація у Галичині" є самостійною, структурованою комплексною та завершеною працею. Робота відзначається науковою новизною, отримані результати є суттєвим внеском в теорію архітектури та мають практичне значення для галузі знань 19 "Архітектура та будівництво". В наукових публікаціях, які відповідають тематиці дослідження в повній мірі висвітлено наукові результати дисертації. Все вище сказане свідчить про високий рівень виконання здобувачем поставленого наукового завдання.

Дисертація Турчина Богдана Романовича відповідає вимогам пункту 6 Порядку присудження ступеня доктора філософії, затвердженого Постановою Кабінету Міністрів України від 12.01.2022 №44, що висувається до дисертацій на здобуття наукового ступеня доктора філософії. Це дозволяє зробити загальний висновок, що Турчин Богдан Романович заслуговує на присудження ступеня доктора філософії за спеціальністю 191 "Архітектура та містобудування" галузі знань 19 "Архітектура та будівництво".

Офіційний опонент,
кандидат архітектури,
доцент кафедри архітектури та
середовищного дизайну
Національного університету
водного господарства та природокористування

І.В. Потапчук